ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 11.9.2024
COM(2024) 550 final

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

σχετικά με την επανεξέταση του κανονισμού για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης και της Δράσης για το Κλίμα

{SWD(2024) 200 final}

1. Αξιολογηση της διακυβερνησης της Ενεργειακης Ενωσης και της Δρασης για το Κλιμα: γενικο πλαισιο

Ο κανονισμός για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης και της Δράσης για το Κλίμα («κανονισμός για τη διακυβέρνηση», στο εξής: κανονισμός) εκδόθηκε τον Δεκέμβριο του 2018[1]. Στόχος ήταν να δημιουργηθεί ένας **ισχυρός μηχανισμός διακυβέρνησης που θα εξασφαλίζει στην ΕΕ τη δυνατότητα να επιτύχει τους στόχους της για την ενέργεια και το κλίμα, καθώς και τους στόχους που τέθηκαν με τη συμφωνία του Παρισιού του 2015, με παράλληλη ενσωμάτωση και απλούστευση των υποχρεώσεων στο πλαίσιο της ενωσιακής νομοθεσίας για την ενέργεια και το κλίμα**. Ο κανονισμός καλύπτει τις πέντε διαστάσεις της Ενεργειακής Ένωσης: την ενεργειακή ασφάλεια, την εσωτερική αγορά ενέργειας, την ενεργειακή απόδοση, την απανθρακοποίηση, καθώς και την έρευνα, την καινοτομία και την ανταγωνιστικότητα.

Με τον κανονισμό ενισχύεται ο ενοποιημένος εθνικός σχεδιασμός της πολιτικής για την ενέργεια και το κλίμα με τη δημιουργία ενός συνεκτικού, αποτελεσματικού και διαφανούς πλαισίου, το οποίο εξασφαλίζει τον εξορθολογισμό, τη συγχώνευση και την απλούστευση μεγάλου αριθμού διάσπαρτων και εν μέρει αλληλεπικαλυπτόμενων υποχρεώσεων παρακολούθησης[2]. Πρώτον, στηρίζεται ο μεσοπρόθεσμος και μακροπρόθεσμος στρατηγικός **σχεδιασμός** για την ενέργεια και το κλίμα μέσω των ενοποιημένων εθνικών σχεδίων για την ενέργεια και το κλίμα (ΕΣΕΚ) και των εθνικών μακροπρόθεσμων στρατηγικών. Δεύτερον, παρέχεται στα κράτη μέλη ένα πλαίσιο **υποβολής εκθέσεων** σχετικά με την πρόοδο που σημειώνουν όσον αφορά την επίτευξη των στόχων και επιδιώξεων για την ενέργεια και το κλίμα με ορίζοντα το 2030 και των μακροπρόθεσμων στόχων και επιδιώξεων για την ενέργεια και το κλίμα[3], τόσο προς την Επιτροπή όσο και προς τη γραμματεία της σύμβασης-πλαισίου των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή (UNFCCC). Τρίτον, παρέχεται στην Επιτροπή η δυνατότητα **να αξιολογεί και να παρακολουθεί** την πρόοδο που σημειώνουν η ΕΕ και τα κράτη μέλη και να λαμβάνει μέτρα όταν το επίπεδο φιλοδοξίας και/ή προόδου είναι ανεπαρκές.

Σκοπός του κανονισμού είναι η **μείωση του διοικητικού φόρτου**, **η παροχή σαφών επενδυτικών μηνυμάτων** στους επενδυτές και **η βελτίωση της διαφάνειας και της λογοδοσίας**, μέσω διευκόλυνσης της πρόσβασης του κοινού σε πληροφορίες σχετικά με την πολιτική για την ενέργεια και το κλίμα. Στο πλαίσιο του κανονισμού δημιουργήθηκε

---

1 Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1999 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2018, για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης και της Δράσης για το Κλίμα, Κανονισμός - 2018/1999 - EL - EUR-Lex (europa.eu).

2 Συνολικά, η πρόταση κανονισμού της Επιτροπής είχε ως αποτέλεσμα την ενσωμάτωση, τον εξορθολογισμό ή την κατάργηση περισσότερων από 50 χωριστών υποχρεώσεων σχεδιασμού, υποβολής εκθέσεων και παρακολούθησης στο πλαίσιο του κεκτημένου της ΕΕ για την ενέργεια και το κλίμα (ενσωματώνοντας 31 και απαλείφοντας 23) — βλ. COM(2016) 759 final/2 2016/0375(COD), βλ.: EUR-Lex - 52016PC0759R(01) - EL - EUR-Lex (europa.eu).

3 Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι ο κανονισμός δεν περιλαμβάνει υποχρεώσεις υποβολής εκθέσεων για εταιρείες.

ένας νέος μηχανισμός συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών και της ΕΕ. Επιβλήθηκε επίσης στα κράτη μέλη η υποχρέωση να καθιερώσουν πολυεπίπεδους διαλόγους με τα ενδιαφερόμενα μέρη, με τη συμμετοχή των τοπικών και των περιφερειακών αρχών, των οργανώσεων της κοινωνίας της πολιτών, της επιχειρηματικής κοινότητας, των επενδυτών, άλλων ενδιαφερόμενων μερών και του ευρύτερου κοινού.

Στην παρούσα έκθεση αξιολογείται ο τρόπος λειτουργίας και εφαρμογής του κανονισμού από την έναρξη ισχύος του το 2018, με βάση σχετικό συνοδευτικό έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής[4]**.** Η αξιολόγηση διενεργείται σύμφωνα με το άρθρο 45 του κανονισμού[5]. Στο πλαίσιο της έκθεσης αξιολογούνται η συμβολή του κανονισμού στη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης, οι μακροπρόθεσμοι στόχοι της συμφωνίας του Παρισιού, η πρόοδος όσον αφορά την επίτευξη των στόχων για την ενέργεια με ορίζοντα το 2030, ο στόχος της ΕΕ για κλιματική ουδετερότητα έως το 2050, καθώς και οι υπόλοιποι στόχοι της Ενεργειακής Ένωσης. Αξιολογείται επίσης ο βαθμός στον οποίο ο κανονισμός ενσωματώνει αλλά και συνάδει με τις σχετικές ενωσιακές και διεθνείς υποχρεώσεις σχεδιασμού, υποβολής εκθέσεων και παρακολούθησης.

Η αξιολόγηση του ενωσιακού πλαισίου διακυβέρνησης για την ενέργεια και το κλίμα είναι επίκαιρη και αναγκαία. Έχει πολιτική σημασία λόγω του εξελισσόμενου γεωπολιτικού πλαισίου και των επιτακτικών προκλήσεων στους τομείς του κλίματος, της οικονομίας, της ανταγωνιστικότητας, της κοινωνίας και του περιβάλλοντος. Η διενέργεια αξιολόγησης αποτελεί χρήσιμη βάση για τη διαμόρφωση και την υλοποίηση των μελλοντικών πολιτικών της ΕΕ για την ενέργεια και το κλίμα, ιδίως ενόψει των φιλοδοξιών μας για το 2040 και το 2050[6].

Στην παρούσα έκθεση εντοπίζονται επίσης τομείς που επιδέχονται βελτίωση, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας απλούστευσης και εξορθολογισμού των υποχρεώσεων υποβολής εκθέσεων, σύμφωνα με τη συνολική δέσμευση της Επιτροπής για τη μείωση των εν λόγω υποχρεώσεων κατά 25 %[7].

Η αξιολόγηση αντλεί στοιχεία από ευρύ φάσμα πηγών και πλαισιώθηκε από εξωτερική αξιολόγηση που διενεργήθηκε από συμβούλους[8]**.** Τα πορίσματα βασίζονται

---

4 SWD(2024) 200.

5 Η συνολική αξιολόγηση διενεργήθηκε σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής για τη βελτίωση της νομοθεσίας και βασίζεται σε πέντε τυποποιημένα κριτήρια αξιολόγησης: αποτελεσματικότητα, αποδοτικότητα, συνοχή, ενωσιακή προστιθέμενη αξία και συνάφεια.

6 Ο κανονισμός (ΕΕ) 2021/1119 για τη θέσπιση πλαισίου με στόχο την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 401/2009 και (ΕΕ) 2018/1999 («ευρωπαϊκό νομοθέτημα για το κλίμα») ορίζει δεσμευτικό στόχο για κλιματική ουδετερότητα στην ΕΕ έως το 2050 και, για τον σκοπό αυτόν, προϋποθέτει τον ορισμό κλιματικού στόχου της ΕΕ για το 2040 (Κανονισμός – 2021/1119 – EL – EUR-Lex (europa.eu)). Στο πλαίσιο αυτό, τον Φεβρουάριο του 2024 η Επιτροπή συνέστησε τη μείωση των καθαρών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου της ΕΕ κατά 90 % έως το 2040 σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990 [EUR-Lex – 52024DC0063 – EL – EUR-Lex (europa.eu)].

7 Υλοποίηση του σήμερα και προετοιμασία για το αύριο: Το πρόγραμμα εργασίας της Επιτροπής για το 2024, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_23_4965.

8 Υποστηρικτική μελέτη για την αξιολόγηση του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1999 για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης και της Δράσης για το Κλίμα — τελική έκθεση (υπό έκδοση)

εν μέρει σε διαβουλεύσεις που πραγματοποιήθηκαν με εθνικές αρχές, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και τη βιομηχανία, σε εκδήλωση που διοργανώθηκε για τα ενδιαφερόμενα μέρη[9], στις απόψεις του κοινού που ελήφθησαν μέσω πρόσκλησης υποβολής στοιχείων[10], σε δευτερογενή στατιστική ανάλυση, στις αξιολογήσεις των ΕΣΕΚ από την Επιτροπή[11] και τις εκθέσεις προόδου των ΕΣΕΚ[12], σε έλεγχο των υποχρεώσεων σχεδιασμού, υποβολής εκθέσεων και παρακολούθησης στο πλαίσιο της ενωσιακής νομοθεσίας για την ενέργεια και το κλίμα, καθώς και σε περιπτωσιολογικές μελέτες που εκπονήθηκαν σε διάφορα κράτη μέλη.

2. Η ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΚΛΙΜΑ ΣΕ ΕΝΑ ΕΞΕΛΙΣΣΟΜΕΝΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΑΙ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Από την έκδοση του κανονισμού και μετά, το ευρωπαϊκό και το διεθνές τοπίο όσον αφορά την ενέργεια και το κλίμα εξελίχθηκαν σημαντικά. Από τη μία πλευρά, το γεγονός αυτό οφείλεται στις αυξανόμενες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής που αποτέλεσαν το έναυσμα για τη λήψη σημαντικών μέτρων πολιτικής σε ενωσιακό και διεθνές επίπεδο, μεταξύ άλλων της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, του ευρωπαϊκού νομοθετήματος για το κλίμα, της δέσμης προσαρμογής στον στόχο του 55 % (στο εξής: δέσμη «Fit for 55»), της πολιτικής της ΕΕ σχετικά τους κλιματικούς κινδύνους και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, καθώς και της προόδου που σημειώθηκε όσον αφορά την εφαρμογή της συμφωνίας του Παρισιού. Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία αποτελεί πλέον και τη νέα αναπτυξιακή στρατηγική της ΕΕ, η οποία συμβάλει στην αποσύνδεση της οικονομικής ανάπτυξης από τη χρήση των πόρων. Από την άλλη πλευρά, οι πολιτικές της ΕΕ για την ενέργεια και το κλίμα εξελίχθηκαν ως αντίδραση στις πρωτοφανείς κρίσεις που προκλήθηκαν από την πανδημία COVID-19 και τον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας.

Οι νομοθετικές εξελίξεις της ΕΕ είχαν σημαντική επίδραση στον κανονισμό. Το ευρωπαϊκό νομοθέτημα για το κλίμα εκδόθηκε το 2021 και επέφερε στοχευμένες τροποποιήσεις στον κανονισμό για την ενσωμάτωση του στόχου της ΕΕ για κλιματική ουδετερότητα. Με τις νομοθετικές αλλαγές στο πλαίσιο της δέσμης «Fit for 55»

---

9 Βλ.: https://energy.ec.europa.eu/events/workshop-evaluation-governance-energy-union-and-climate-action-regulation-2024-01-11_el.

10 Βλ.: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13799-Energy-Union-and-climate-action-Review-report-on-the-Governance-Regulation_el.

11 Αξιολόγηση σε επίπεδο ΕΕ των προσχεδίων των ΕΣΕΚ του 2019 που διενεργήθηκε από την Επιτροπή το 2019 [COM(2019) 285 final], https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?qid=1565713062913&uri=CELEX:52019DC0285· Αξιολόγηση σε επίπεδο ΕΕ των τελικών ΕΣΕΚ του 2020 που διενεργήθηκε από την Επιτροπή το 2020, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?qid=1600339518571&uri=COM%3A2020%3A564%3AFIN· Αξιολόγηση σε επίπεδο ΕΕ των τελικών ΕΣΕΚ του 2020 που διενεργήθηκε από την Επιτροπή το 2020 [COM(2020) 564 final], https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?qid=1600339518571&uri=COM%3A2020%3A564%3AFIN· Αξιολόγηση σε επίπεδο ΕΕ των προσχεδίων των επικαιροποιημένων ΕΣΕΚ του 2023 που διενεργήθηκε από την Επιτροπή το 2023 [COM(2023) 796 final], https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=COM%3A2023%3A796%3AFIN.

12 Assessment of progress towards the objectives of the Energy Union and Climate Action (Αξιολόγηση της προόδου προς την επίτευξη των στόχων της Ενεργειακής Ένωσης και της Δράσης για το Κλίμα) [SWD(2023) 646 final], https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52023SC0646.

θεσπίστηκαν, μεταξύ άλλων, νέες υποχρεώσεις σχεδιασμού και υποβολής εκθέσεων, ορισμένες από τις οποίες δεν έχουν ενσωματωθεί ακόμη πλήρως στον κανονισμό. Με τις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής, του 2022, για την επικαιροποίηση των ΕΣΕΚ[13], τα κράτη μέλη ενθαρρύνθηκαν να αυξήσουν το επίπεδο φιλοδοξίας των σχεδίων τους σύμφωνα με το νομοθέτημα για το κλίμα, τη δέσμη «Fit for 55» και την πρωτοβουλία REPowerEU[14].

Από την έναρξη ισχύος του κανονισμού και μετά, έχουν σημειωθεί επίσης σημαντικές εξελίξεις πολιτικής σε διεθνές επίπεδο. Εν προκειμένω περιλαμβάνονται αποφάσεις σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής της συμφωνίας του Παρισιού, για παράδειγμα μέσω ενός «ενισχυμένου πλαισίου διαφάνειας». Στο πλαίσιο της 28ης διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή (COP28), τα μέρη της συμφωνίας του Παρισιού προέβησαν στον πρώτο «παγκόσμιο απολογισμό». Συγκεκριμένα, κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι, μολονότι εφαρμόζονται ολοένα και πιο αποτελεσματικές πολιτικές για το κλίμα, απαιτείται η ανάληψη επείγουσας και πρόσθετης δράσης. Τα μέρη συμφώνησαν επίσης να τριπλασιάσουν την παγκόσμια δυναμικότητα ανανεώσιμης ενέργειας και να διπλασιάσουν τον ρυθμό βελτιώσεων της ενεργειακής απόδοσης έως το 2030, καθώς και να εγκαταλείψουν σταδιακά τη χρήση ορυκτών καυσίμων στα ενεργειακά συστήματα. Επιπλέον, δημιούργησαν ένα πλαίσιο για την παγκόσμια ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή και δρομολόγησαν το πρόγραμμα εργασίας της Belém για την καθιέρωση δεικτών προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή. Δεσμεύτηκαν επίσης να επιταχύνουν τη δράση για τη σταδιακή κατάργηση των αναποτελεσματικών επιδοτήσεων ορυκτών καυσίμων που δεν αντιμετωπίζουν την ενεργειακή φτώχεια ή τις ευάλωτες ομάδες[15].

Η πανδημία COVID-19 είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός πρωτοποριακού ευρωπαϊκού μέσου οικονομικής ανάκαμψης, το οποίο παρείχε επίσης τη δυνατότητα επιτάχυνσης της πράσινης μετάβασης της ΕΕ. Στο πλαίσιο του *μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΜΑΑ)*, ο οποίος βρίσκεται στο επίκεντρο του μέσου *NextGenerationEU* και αντιστοιχεί σε ποσό ύψους έως και 800 δισ. EUR, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να διαθέτουν τουλάχιστον το 37 % της χρηματοδότησης από τα οικεία εθνικά σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΣΑΑ) για μέτρα που συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων για το κλίμα[16]. Ο κανονισμός ΜΑΑ τροποποιήθηκε το 2022

---

13 Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές προς τα κράτη μέλη για την επικαιροποίηση των εθνικών σχεδίων για την ενέργεια και το κλίμα για την περίοδο 2021-2030 (2022/C 495/02), Guidance to MS for updated NECPs 2021-2030 — European Commission (europa.eu).

14 Το REPowerEU αποτελεί την ανταπόκριση της ΕΕ στις δυσκολίες και στη διατάραξη της παγκόσμιας αγοράς ενέργειας που προκλήθηκαν από την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία. Αποσκοπεί στη διαφοροποίηση του ενεργειακού εφοδιασμού της ΕΕ, στην εξοικονόμηση ενέργειας και στην περαιτέρω προώθηση της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και της ενεργειακής απόδοσης, με παράλληλη μείωση των εκπομπών, βλ. COM(2022) 230 final (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=COM%3A2022%3A230%3AFIN&qid=1653033742483).

15 Απόφαση της διάσκεψης των μερών που επέχει θέση συνόδου των μερών της συμφωνίας του Παρισιού -1/CMA.5.

16 Πρέπει να δαπανηθεί τουλάχιστον το 30 % των συνδυασμένων κονδυλίων που διατίθενται στη δράση για το κλίμα από το NextGenerationEU σε συνδυασμό με το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο της ΕΕ για την περίοδο 2021-2027 (περίπου 600 δισ. EUR).

προκειμένου να παράσχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να προσθέσουν κεφάλαια για το *REPowerEU* στα οικεία ΣΑΑ και να έχουν πρόσβαση σε πρόσθετη χρηματοδότηση που θα συμβάλει στον τερματισμό της εξάρτησης από τα ρωσικά ορυκτά καύσιμα πριν από το 2030. Το *REPowerEU* και οι νομοθετικές πρωτοβουλίες έκτακτης ανάγκης συνέβαλαν με συντονισμένο τρόπο στον μετριασμό των επιπτώσεων της ενεργειακής κρίσης για τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις.

Αυτή η τόνωση της χρηματοδότησης, σε συνδυασμό με την ενίσχυση των φιλοδοξιών, συνέβαλε στην ταχύτερη υλοποίηση των πολιτικών και των μέτρων για την ενέργεια και το κλίμα που είχαν παρουσιάσει τα κράτη μέλη στο πλαίσιο των οικείων ΕΣΕΚ, τα οποία εγκρίθηκαν το 2020. Οι σχετικές δράσεις που στηρίζονται από τον ΜΑΑ πρέπει πλέον να αποτυπώνονται στα τελικά επικαιροποιημένα ΕΣΕΚ, τα οποία έπρεπε να υποβληθούν έως τις 30 Ιουνίου 2024. Ισχύει βέβαια και το αντίστροφο: τα υφιστάμενα ΕΣΕΚ διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στον εντοπισμό τομέων που επιδέχονται μεταρρυθμίσεις, καθώς και στη χρηματοδότηση επενδύσεων στο πλαίσιο του ΜΑΑ.

Η επιστροφή του πολέμου στα σύνορα της ΕΕ και η επακόλουθη ενεργειακή κρίση, η οποία ήταν η μεγαλύτερη που σημειώθηκε από τη δεκαετία του 1970 και μετά, έθεσαν σε σοβαρή δοκιμασία την ανθεκτικότητα της ΕΕ. Τα εν λόγω γεγονότα έφεραν στο προσκήνιο τη σημασία της ενεργειακής ασφάλειας, την ανάγκη διαφοροποιημένης πρόσβασης στον ενεργειακό εφοδιασμό, καθώς και την αναγκαιότητα προώθησης της ανανεώσιμης ενέργειας και της ενεργειακής απόδοσης. Ανέδειξαν επίσης τον ρόλο της ενεργειακής ασφάλειας στο ευρύτερο πλαίσιο της οικονομικής ανθεκτικότητας, του αυξημένου παγκόσμιου ανταγωνισμού και της ανάγκης εξασφάλισης ανταγωνιστικής πρόσβασης σε πρώτες ύλες και κατασκευαστικά στοιχεία για την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050.

Έχει αποδειχθεί ότι ο μηχανισμός διακυβέρνησης του κανονισμού αποτελεί ένα ευέλικτο πλαίσιο αντιμετώπισης αυτών των γεγονότων. Για παράδειγμα, παρείχε στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να αποτυπώσουν τις μεταβαλλόμενες πολιτικές και γεωπολιτικές συνθήκες κατά την επικαιροποίηση των ΕΣΕΚ τους για την περίοδο 2021-2030. Κατά την αξιολόγηση των προσχεδίων των επικαιροποιημένων ΕΣΕΚ[17], η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, σε σύγκριση με τα αρχικά ΕΣΕΚ, τα προσχέδια των επικαιροποιημένων σχεδίων ενίσχυσαν σημαντικά το επίπεδο φιλοδοξίας όσον αφορά τους στόχους για την ενέργεια και το κλίμα με ορίζοντα το 2030.

Ωστόσο, λαμβανομένου υπόψη του επικαιροποιημένου κανονιστικού πλαισίου, η αξιολόγηση αποκάλυψε επίσης ένα κενό φιλοδοξίας όσον αφορά τις δράσεις που προγραμματίζονται για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και για την προώθηση της ανανεώσιμης ενέργειας και της ενεργειακής απόδοσης. Για την κάλυψη του εν λόγω κενού —και την αντιμετώπιση άλλων ελλείψεων των προσχεδίων—

[17] Αξιολόγηση σε επίπεδο ΕΕ των προσχεδίων των επικαιροποιημένων ΕΣΕΚ του 2023 που διενεργήθηκε από την Επιτροπή το 2023 [COM(2023) 796 final], https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=COM%3A2023%3A796%3AFIN.

η Επιτροπή διατύπωσε συστάσεις προς κάθε κράτος μέλος[18], οι οποίες έπρεπε να συνεκτιμηθούν κατά την οριστικοποίηση των επικαιροποιημένων ΕΣΕΚ. Συνεπώς, στην παρούσα κρίσιμη συγκυρία ο κανονισμός εξακολουθεί να παρέχει κατευθύνσεις όσον αφορά τον σχεδιασμό για την ενέργεια και το κλίμα.

3. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

Αποτελεσματικότητα: επίτευξη αποτελεσμάτων στην πράξη

Ο κανονισμός έχει συμβάλει στη βελτίωση του στρατηγικού σχεδιασμού, ο οποίος είναι αναγκαίος για την επίτευξη των στόχων της ΕΕ για την ενέργεια και το κλίμα με ορίζοντα το 2030, καθώς και για τη διευκόλυνση της επίτευξης κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050. Είχε ως αποτέλεσμα τη συγχώνευση πολλών εθνικών τομεακών σχεδίων δράσης σε ένα ενιαίο, συνεκτικό ΕΣΕΚ που καλύπτει βασικούς τομείς της οικονομίας, με γνώμονα σαφείς μεσοπρόθεσμους στόχους. Στο πλαίσιο αυτό, συνέβαλε επίσης στη βελτίωση του σχεδιασμού τόσο εντός των κρατών μελών —με την επιβολή της υποχρέωσης στα υπουργεία να ενισχύσουν τον διατομεακό συντονισμό των πολιτικών— όσο και μεταξύ τους, με την αύξηση της διασυνοριακής περιφερειακής συνεργασίας, μεταξύ άλλων σε έργα υποδομής.

Μολαταύτα, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές διαφορές ως προς το πεδίο εφαρμογής και την ποιότητα των σχεδίων και των στρατηγικών των κρατών μελών. Διαπιστώνεται επίσης άνιση πολιτική συμμετοχή των κρατών μελών στον κύκλο των ΕΣΕΚ του κανονισμού. Το γεγονός αυτό οφείλεται εν μέρει στη συνέχιση της χρήσης διαφορετικών εθνικών πλαισίων σχεδιασμού, τα οποία συνεπάγονται ορισμένες φορές παράλληλες διαδικασίες σχεδιασμού. Ορισμένα ενδιαφερόμενα μέρη ισχυρίζονται ότι υπάρχει αναντιστοιχία όσον αφορά τη σειρά υποβολής των μακροπρόθεσμων στρατηγικών και των ΕΣΕΚ και επισημαίνουν ότι οι απαιτήσεις επικαιροποίησης των μακροπρόθεσμων στρατηγικών μετά την έγκρισή τους είναι λιγότερο περιοριστικές σε σύγκριση με τις αντίστοιχες απαιτήσεις για τα ΕΣΕΚ.

Η βελτίωση του σχεδιασμού και η ενίσχυση της συνοχής του πλαισίου πολιτικής συνέβαλαν στη δημιουργία ενός πιο προβλέψιμου περιβάλλοντος για τους επενδυτές, ωστόσο τα προβλήματα δεν έχουν εξαλειφθεί. Ταυτόχρονα, σε όλες τις αξιολογήσεις της Επιτροπής σχετικά με τα προσχέδια (2019), τα τελικά (2020) και τα προσχέδια των επικαιροποιημένων ΕΣΕΚ (2023) αναδεικνύεται η ανάγκη παροχής λεπτομερέστερων πληροφοριών και ανάλυσης σχετικά με τις επενδυτικές ανάγκες και τις πηγές χρηματοδότησης στο πλαίσιο των ΕΣΕΚ. Ομοίως, πολλά ΕΣΕΚ δεν περιλαμβάνουν προς το παρόν αξιόπιστες εκτιμήσεις των μακροοικονομικών επιπτώσεων των σχεδιαζόμενων πολιτικών και μέτρων. Επιπλέον, λαμβανομένων υπόψη ορισμένων μακροπρόθεσμων επενδυτικών κύκλων (π.χ. στη βιομηχανία), το δεκαετές χρονοδιάγραμμα των ΕΣΕΚ μπορεί να είναι υπερβολικά σύντομο· το γεγονός αυτό αναδεικνύει τη σημασία της

[18] Βλ.: National energy and climate plans (europa.eu) (Εθνικά σχέδια για την ενέργεια και το κλίμα).

30ετούς προοπτικής των μακροπρόθεσμων στρατηγικών. Οι επενδυτές ενδέχεται επίσης να απαιτούν αναλυτικότερες πληροφορίες (π.χ. σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο).

Ο κανονισμός έχει συμβάλει στη θέσπιση νέων πολιτικών για το κλίμα και την ενέργεια. Από την έγκριση των πρώτων ΕΣΕΚ το 2020, τα κράτη μέλη έχουν αναφέρει σημαντικό αριθμό νέων πολιτικών και μέτρων. Για παράδειγμα, το 29 % του συνόλου των μέτρων που περιλαμβάνονταν στις εθνικές εκθέσεις προόδου του 2023 για την ενέργεια και το κλίμα αφορούσε νέα μέτρα. Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι τα κράτη μέλη συνεχίζουν την ανάληψη δράσης για την επίτευξη των στόχων για το κλίμα και την ενέργεια με ορίζοντα το 2030. Μολονότι έχουν θεσπιστεί αρκετές πολιτικές και μέτρα ως άμεση ανταπόκριση στον κανονισμό, μεγάλος αριθμός άλλων πολιτικών και μέτρων συνδέεται με τον κανονισμό με πιο έμμεσο τρόπο, στοιχείο που αποτυπώνει τον «χαρακτήρα πλαισίου» του, δεδομένου ότι ενσωματώνει υποχρεώσεις από άλλες νομοθετικές πράξεις της ΕΕ για την ενέργεια και το κλίμα (Γράφημα 1). Από την άλλη πλευρά, και όπως επισημαίνεται ανωτέρω, στο πλαίσιο της αξιολόγησης σε επίπεδο ΕΕ των προσχεδίων των επικαιροποιημένων ΕΣΕΚ που διενεργήθηκε από την Επιτροπή τον Δεκέμβριο του 2023, διαπιστώθηκε ότι πρέπει να επιταχυνθεί η υλοποίηση των πολιτικών για την ενέργεια και το κλίμα προκειμένου να επιτευχθούν οι (πιο φιλόδοξοι πλέον) στόχοι για το 2030. Στο πλαίσιο των ΕΣΕΚ πρέπει επίσης να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.

Γράφημα 1. Ποσοστό των πολιτικών και των μέτρων που αναφέρουν τα κράτη μέλη στις οικείες εθνικές εκθέσεις προόδου για την ενέργεια και το κλίμα, οι οποίες συνδέονται με τις πολιτικές και τη νομοθεσία της ΕΕ

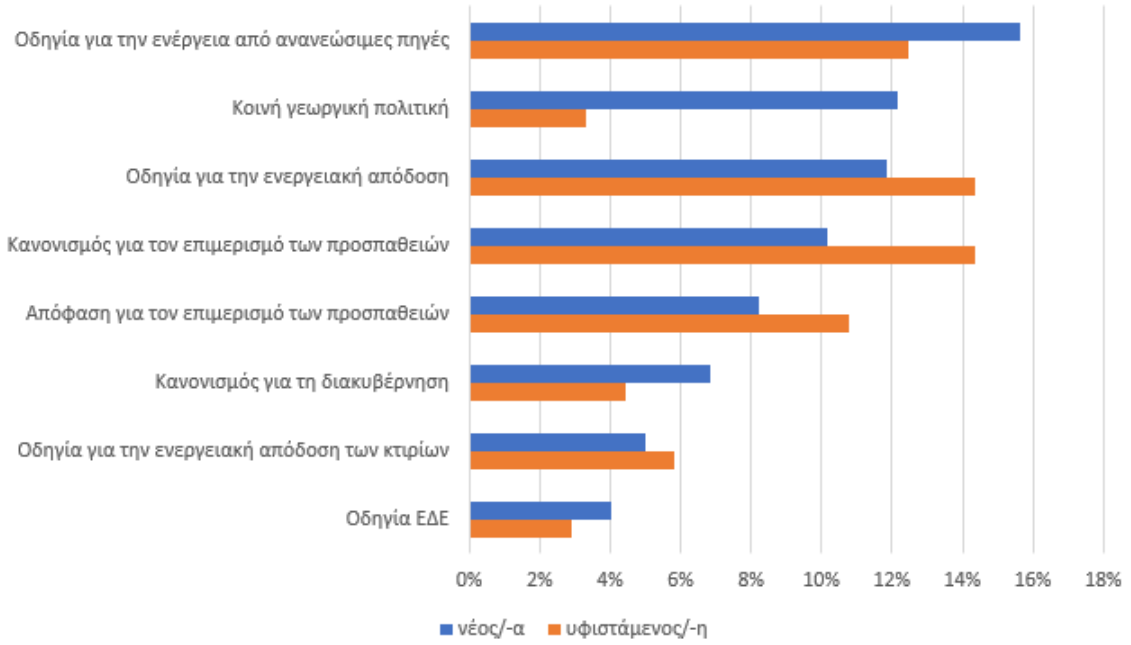

Σημείωση: Νέες πολιτικές και νέα μέτρα θεωρούνται οι πολιτικές και τα μέτρα που θεσπίστηκαν μετά την έγκριση των αρχικών ΕΣΕΚ. Πηγή: Assessment of progress towards the objectives of the Energy Union and Climate Action [SWD(2023) 646 final].

Ο κανονισμός έχει βελτιώσει, έως κάποιον βαθμό, την ποιότητα των πληροφοριών που υποβάλλουν τα κράτη μέλη. Έχει συμβάλει κυρίως στην αύξηση της ποιότητας των δεδομένων απογραφής αερίων του θερμοκηπίου και των σχετικών προβολών της ΕΕ. Η διαδικασία που εφαρμόζεται για την υποβολή εθνικών εκθέσεων προόδου για την ενέργεια και το κλίμα έχει συμβάλει στη βελτίωση της πληρότητας των πληροφοριών. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν κενά και ασυνέπειες στις πληροφορίες που υποβάλλονται στις εκθέσεις προόδου. Η διαπίστωση αυτή ισχύει και για το πεδίο εφαρμογής και την ποιότητα των πληροφοριών που υποβάλλονται σχετικά με τα μέτρα προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή (άρθρο 19 παράγραφος 1).

Η πρόσβαση του κοινού σε δεδομένα έχει επίσης βελτιωθεί, για παράδειγμα, μέσω απαιτήσεων τόσο συλλογής και υποβολής δεδομένων σχετικά με νέα ζητήματα όσο και δημοσίευσης και ενοποίησης των πληροφοριών σε ηλεκτρονική πλατφόρμα[19], η οποία δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του κανονισμού. Ωστόσο, παρόλο που τα εν λόγω δεδομένα είναι δημοσίως διαθέσιμα, η παρουσίασή τους είναι ορισμένες φορές πολύπλοκη και με τρόπο που δεν γίνονται πάντα εύκολα κατανοητά.

Ο κανονισμός αποτελεί σημαντικό βήμα προόδου προς την κατεύθυνση της αποτελεσματικότερης δημόσιας διαβούλευσης και της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης της πολιτικής για την ενέργεια και το κλίμα, δεδομένου ότι περιλαμβάνει ειδικές νομικές απαιτήσεις που καλύπτουν και τις δύο πτυχές (άρθρα 10 και 11). Τα περισσότερα κράτη μέλη διοργάνωσαν δημόσιες διαβουλεύσεις σχετικά με τα προσχέδια των επικαιροποιημένων ΕΣΕΚ τους και ανέφεραν διάφορες πρωτοβουλίες συνεργασίας στο πλαίσιο εθνικών πολυεπίπεδων διαλόγων για το κλίμα και την ενέργεια με υποεθνικές αρχές και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη. Ωστόσο, τα κράτη μέλη δεν διοργάνωσαν αρκετά εγκαίρως δημόσιες και συμμετοχικές διαβουλεύσεις, όπως απαιτείται από τον κανονισμό, ούτε πολυεπίπεδους διαλόγους επαρκούς ποιότητας. Αυτό μπορεί να οφείλεται εν μέρει στο γεγονός ότι οι διατάξεις του κανονισμού δεν είναι αρκετά ακριβείς ή περιοριστικές. Οι διασυνδέσεις με τις απαιτήσεις συμμετοχής του κοινού στο πλαίσιο της Σύμβασης του Aarhus ή της οδηγίας για τη στρατηγική εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων (ΣΕΠΕ)[20] ενδέχεται επίσης να μην είναι αρκετά σαφείς. Σε ορισμένες περιπτώσεις είναι πιθανό να

[19] Η ηλεκτρονική πλατφόρμα είναι μια επιγραμμική πλατφόρμα (περιλαμβάνει δύο συστήματα: το σύστημα Reportnet, το οποίο τελεί υπό τη διαχείριση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος, και το σύστημα ReportENER, το οποίο τελεί υπό τη διαχείριση της ΓΔ ENER) που αποσκοπεί στη διευκόλυνση της επικοινωνίας μεταξύ της Επιτροπής και των κρατών μελών, την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών και τη διευκόλυνση της δημόσιας πρόσβασης στις πληροφορίες. Η ηλεκτρονική πλατφόρμα παρέχει υποστήριξη σε όλα τα κράτη μέλη που υποβάλλουν εκθέσεις βάσει του υπό εξέταση κανονισμού.

[20] Οδηγία 2001/42/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 2001, σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=celex%3A32001L0042).

διαδραματίζουν ρόλο και η έλλειψη εθνικής πείρας, προβλήματα που συνδέονται με τις διοικητικές δομές και ικανότητες και/ή η έλλειψη πολιτικής στήριξης.

Ο κανονισμός απέφερε μικτά αποτελέσματα όσον αφορά τη βελτίωση της έγκαιρης υποβολής των πληροφοριών, δεδομένου ότι συχνά τα κράτη μέλη υποβάλλουν τα σχέδια και τις πληροφορίες που απαιτούνται μετά τη νόμιμη προθεσμία.[21] Οι καθυστερήσεις φαίνεται να οφείλονται εν μέρει στην ανάγκη για περισσότερο χρόνο προσαρμογής στη διαδικασία ή σε προθεσμίες που είναι είτε υπερβολικά σύντομες είτε υπερβολικά κοντινές μεταξύ τους (π.χ. μια προθεσμία υποβολής εκθέσεων έως τον Μάρτιο του 2023 ακολουθούμενη από προθεσμία υποβολής των προσχεδίων των επικαιροποιημένων ΕΣΕΚ έως τον Ιούνιο του 2023). Καθυστερήσεις σε ορισμένες περιπτώσεις προκαλούνται επίσης λόγω αποκλίσεων στις εθνικές ή στις περιφερειακές διαδικασίες ή στους κύκλους σχεδιασμού, καθώς και λόγω αλλαγών στην κυβέρνηση. Σε κάποιες περιπτώσεις, οι περιορισμοί των ανθρώπινων πόρων μπορεί επίσης να διαδραματίζουν τον ρόλο τους. Οι καθυστερήσεις θέτουν σε κίνδυνο το καθήκον της Επιτροπής να διασφαλίζει την παροχή ολοκληρωμένης και έγκαιρης επισκόπησης, ώστε να κατευθύνει τις φιλοδοξίες και την πρόοδο προς την επίτευξη των στόχων για την ενέργεια και το κλίμα. Έως τις 30 Ιουνίου 2024, μόνο τέσσερα κράτη μέλη είχαν υποβάλει τα τελικά επικαιροποιημένα ΕΣΕΚ τους. Η Επιτροπή ανταποκρίθηκε δρομολογώντας πιλοτικά έργα της ΕΕ στα κράτη μέλη που δεν υπέβαλαν τελικά επικαιροποιημένα ΕΣΕΚ.

Ο μηχανισμός συμμόρφωσης του κανονισμού βασίζεται σε μεγάλο βαθμό σε συστάσεις και σε άλλους μη δεσμευτικούς μηχανισμούς. Παρότι τα κράτη μέλη πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις συστάσεις, αυτές δεν είναι δεσμευτικές. Σύμφωνα με το συμπέρασμα μιας εξωτερικής επισκόπησης των αξιολογήσεων της Επιτροπής όσον αφορά τα τελικά ΕΣΕΚ, η οποία πραγματοποιήθηκε το 2020, η πλειονότητα (66 % ή 378) των συστάσεων προς τα κράτη μέλη είτε είχε ληφθεί μόνο εν μέρει υπόψη (53 % ή 304) είτε δεν είχε ληφθεί καθόλου υπόψη (13 % ή 74)[22]. Σύμφωνα με την κριτική που διατύπωσαν ορισμένα ενδιαφερόμενα μέρη, οι διαδικασίες επί παραβάσει κινούνται, στην καλύτερη περίπτωση, ως ανταπόκριση στην αθέτηση διαδικαστικών υποχρεώσεων από κράτος μέλος (π.χ. καθυστερημένη υποβολή ΕΣΕΚ) και όχι λόγω της μη επίτευξης των στόχων που ορίζονται στην τομεακή νομοθεσία. Ωστόσο, υπενθυμίζεται ότι αρκετές νομοθετικές πράξεις της ΕΕ για την ενέργεια και το κλίμα περιλαμβάνουν δικούς τους μηχανισμούς για την αντιμετώπιση της ανεπαρκούς υλοποίησης[23].

Δεδομένου ότι ο κανονισμός βρίσκεται ακόμη σε αρχικό στάδιο εφαρμογής, τα βασικά νομικά μέσα που διαθέτει για την κάλυψη τυχόν κενών φιλοδοξίας ή

---

21 Για περισσότερες λεπτομέρειες, βλ. το συνοδευτικό έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής.

22 Υποστηρικτική μελέτη για την αξιολόγηση του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1999 για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης και της Δράσης για το Κλίμα — τελική έκθεση (υπό έκδοση)

23 Για παράδειγμα, σύμφωνα με τον κανονισμό για τον επιμερισμό των προσπαθειών και τον κανονισμό για τις δραστηριότητες χρήσης γης, αλλαγής χρήσης γης και δασοπονίας (LULUCF), απαιτείται, αφενός, από την Επιτροπή να αξιολογεί ετησίως την πρόοδο των κρατών μελών προς την επίτευξη των εθνικών στόχων που ορίζονται σύμφωνα με τους εν λόγω κανονισμούς και, αφετέρου, από τα κράτη μέλη να υποβάλλουν σχέδιο διορθωτικής δράσης σε περίπτωση ανεπαρκούς προόδου (μολονότι οι εν λόγω μηχανισμοί είναι δυνατόν να βασίζονται σε διαδικασίες υποβολής εκθέσεων και επανεξέτασης δεδομένων που καθορίζονται στον κανονισμό για τη διακυβέρνηση).

αποκλίσεων υλοποίησης (άρθρα 31 και 32) έχουν χρησιμοποιηθεί ελάχιστα. Ορισμένα ενδιαφερόμενα μέρη έθεσαν υπό αμφισβήτηση την ικανότητα ανάληψης δράσης της Επιτροπής σε περίπτωση που τα κράτη μέλη δεν ανταποκρίνονται στις φιλοδοξίες ή αποκλίνουν ως προς την υλοποίηση. Ωστόσο, στην αξιολόγηση της Επιτροπής σε επίπεδο ΕΕ σχετικά με τα τελικά ΕΣΕΚ κατά τη διάρκεια του κύκλου 2019-2020 εντοπίστηκε ένα κενό φιλοδοξίας ως προς την ενεργειακή απόδοση. Για την κάλυψη του εν λόγω κενού, πραγματοποιήθηκε αναθεώρηση της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση[24] και της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων[25] στο πλαίσιο της δέσμης «Fit for 55». Κατά την υπό εξέλιξη διαδικασία επικαιροποίησης των ΕΣΕΚ, η Επιτροπή παρακολουθεί στενά τον κίνδυνο εμφάνισης κενών φιλοδοξίας. Όσον αφορά την υλοποίηση, λόγω του χρόνου που απαιτείται για την ενοποίηση των δεδομένων για την ενέργεια και το κλίμα, τυχόν σημαντικές αποκλίσεις θα γίνουν αισθητές στις αξιολογήσεις προόδου μόνο σε επόμενα στάδια της περιόδου υλοποίησης.

Ο κανονισμός έχει τονώσει έως κάποιον βαθμό την περιφερειακή συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών. Στις αξιολογήσεις της Επιτροπής σε επίπεδο ΕΕ σχετικά με τα προσχέδια (2019), τα τελικά (2020) και τα προσχέδια των επικαιροποιημένων ΕΣΕΚ (2023) διαπιστώθηκε ότι, κατά γενικό κανόνα, τα κράτη μέλη αναγνώρισαν δεόντως την ανάγκη περιφερειακής συνεργασίας, ενώ ορισμένα από αυτά αξιοποιούν και περιφερειακά φόρουμ, όπως οι ομάδες υψηλού επιπέδου που έχει συγκροτήσει η Επιτροπή[26]. Ταυτόχρονα, οι αξιολογήσεις αποκάλυψαν την άνιση χρήση των περιφερειακών διαβουλεύσεων κατά την κατάρτιση των ΕΣΕΚ και διαφορετικούς βαθμούς λεπτομέρειας σχετικά με τα μέτρα που σχεδιάζουν να εφαρμόσουν τα κράτη μέλη από κοινού με άλλα κράτη μέλη. Ένα συγκεκριμένο παράδειγμα συνεργασίας μεταξύ κρατών μελών αποτελεί ο τρόπος με τον οποίο η Φινλανδία και το Λουξεμβούργο χρησιμοποίησαν τον μηχανισμό χρηματοδότησης της Ένωσης για την ανανεώσιμη ενέργεια ως μηχανισμό υλοποίησης, ώστε να αποφευχθεί πιθανή απόκλιση στο μερίδιο της ανανεώσιμης ενέργειας του Λουξεμβούργου. Ο μηχανισμός χρηματοδότησης της Ένωσης για την ανανεώσιμη ενέργεια βρίσκεται ακόμη σε πρώιμο στάδιο εφαρμογής και δεν έχουν αξιοποιηθεί ακόμη πλήρως οι δυνατότητές του. Από προγραμματισμένες μελλοντικές προσκλήσεις υποβολής προσφορών διαφαίνεται ότι η χρήση του εν λόγω μηχανισμού θα κλιμακωθεί.

<u>Αποδοτικότητα: απλούστευση και εξορθολογισμός</u>

[24] Οδηγία (ΕΕ) 2023/1791 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Σεπτεμβρίου 2023, για την ενεργειακή απόδοση και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2023/955 (αναδιατύπωση), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=OJ%3AJOL_2023_231_R_0001.

[25] Οδηγία (ΕΕ) 2024/1275 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Απριλίου 2024, για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων, (αναδιατύπωση), Οδηγία - ΕΕ - 2024/1275 - EL - EUR-Lex (europa.eu).

[26] Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει συγκροτήσει τέσσερις ομάδες υψηλού επιπέδου για την παροχή στρατηγικής και πολιτικής καθοδήγησης σχετικά με την ανάπτυξη υποδομών και κανονιστικών ρυθμίσεων, καθώς και για την παρακολούθηση της προόδου έργων κοινού ενδιαφέροντος στις περιφέρειες προτεραιότητας: την Ενεργειακή Συνεργασία των Βορείων Θαλασσών (NSEC), τις Διασυνδέσεις για τη Νοτιοδυτική Ευρώπη, το σχέδιο διασύνδεσης των αγορών ενέργειας της περιοχής της Βαλτικής (BEMIP) και την ενεργειακή συνδεσιμότητα της Κεντρικής και Νοτιοανατολικής Ευρώπης (CESEC).

Με τη συμβολή του στον εξορθολογισμό, τη συγχώνευση και την απλούστευση των υποχρεώσεων πολιτικής για την ενέργεια και το κλίμα, ο κανονισμός αποτελεί σημαντικό βήμα προόδου προς την κατεύθυνση της μείωσης του κόστους και της βελτίωσης της συνοχής των πολιτικών. Ο εξορθολογισμός έλαβε τη μορφή ενοποιημένων σχεδίων (ΕΣΕΚ), μακροπρόθεσμων στρατηγικών και εκθέσεων προόδου για την ενέργεια και το κλίμα, της συγχώνευσης των σχετικών ενωσιακών και διεθνών υποχρεώσεων σε έναν κανονισμό[27], καθώς και της οριστικής κατάργησης κάποιων άλλων. Σύμφωνα με την εκτίμηση επιπτώσεων στην οποία βασίζεται η αρχική νομοθετική πρόταση της Επιτροπής, εκτιμάται ότι ο εν λόγω εξορθολογισμός της πολιτικής είχε ως αποτέλεσμα την ετήσια μείωση κατά 5 % των άμεσων δαπανών υποβολής εκθέσεων στο πλαίσιο όλων των νομοθετικών πράξεων της ΕΕ για την ενέργεια σε σύγκριση με το βασικό σενάριο[28].

Παράλληλα, με τη συγχώνευση ευρέος φάσματος υποχρεώσεων σχεδιασμού και υποβολής εκθέσεων σε έναν κανονισμό επιτυγχάνεται και η συγκέντρωση δαπανών από άλλες νομοθετικές πράξεις. Με βάση τις πληροφορίες που συγκέντρωσαν η Επιτροπή και οι εθνικές αρχές για την υποστηρικτική μελέτη[29], οι εκτιμώμενες εφάπαξ δαπάνες που προκύπτουν από τις εν λόγω υποχρεώσεις ανέρχονται σε ποσό ύψους μεταξύ 7,8 εκατ. EUR και 10,5 εκατ. EUR για το σύνολο των 27 κρατών μελών, και σε 1,1 εκατ. EUR για την ΕΕ [Επιτροπή και Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (ΕΟΠ)]. Οι εκτιμώμενες ετήσιες επαναλαμβανόμενες δαπάνες ανέρχονται σε ποσό ύψους μεταξύ 13,9 εκατ. EUR και 19,5 εκατ. EUR για το σύνολο των 27 κρατών μελών, και σε 3,8 εκατ. EUR για την ΕΕ. Μολονότι δεν είναι εφικτή η ποσοτική εκτίμηση της άμεσης εξοικονόμησης που έχει επιτευχθεί με τον κανονισμό, ο εξορθολογισμός έχει αποφέρει ορισμένες εξοικονομήσεις, όπως προβλέπεται στην αρχική εκτίμηση επιπτώσεων.

Ο κανονισμός αποφέρει επίσης οφέλη αποδοτικότητας που δεν μπορούν να ποσοτικοποιηθούν. Η συγχώνευση πολλών εγγράφων στρατηγικού σχεδιασμού σε ένα ενιαίο ΕΣΕΚ με τη χρήση εξορθολογισμένης διαδικασίας και προκαθορισμένων υποδειγμάτων θα πρέπει, τουλάχιστον σε βάθος χρόνου, να συμβάλει στη μείωση του διοικητικού φόρτου. Η ενοποιημένη προσέγγιση για την υποβολή εκθέσεων προόδου στο πλαίσιο των εθνικών εκθέσεων προόδου για την ενέργεια και το κλίμα συμβάλλει επίσης στην ενίσχυση τόσο της αποδοτικότητας όσο και της ποιότητας της διαδικασίας υποβολής εκθέσεων. Τα εν λόγω πλεονεκτήματα, μολονότι είναι δύσκολο να ποσοτικοποιηθούν, έχουν σημαντική αξία, ιδίως στον βαθμό που η διάθεση καλύτερων δεδομένων και η μεγαλύτερη συνοχή στον σχεδιασμό βελτιώνουν μακροπρόθεσμα τη χάραξη πολιτικής.

---

[27] Η βελτίωση αυτή δεν επέφερε άμεση μείωση του διοικητικού φόρτου που συνεπάγονται οι (αμετάβλητες σε μεγάλο βαθμό) υποχρεώσεις υποβολής εκθέσεων, αλλά περιόρισε τη νομοθετική πολυπλοκότητα με τη συγκέντρωση των υποχρεώσεων σε ένα μόνο μέσο.

[28] Commission staff working document, impact assessment accompanying the proposal for a regulation of the European Parliament and the Council on the Governance of the Energy Union (Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, εκτίμηση επιπτώσεων που συνοδεύει την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης). Βλ. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=SWD:2016:394:FIN.

[29] Βλ. ενότητα 4.1.10 και παραρτήματα II και IV του εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής.

Με τον περαιτέρω εξορθολογισμό ουσιαστικών και διαδικαστικών πτυχών είναι δυνατόν να επέλθουν περαιτέρω βελτιώσεις, ώστε να μειωθεί ο διοικητικός φόρτος που συνδέεται με τον σχεδιασμό πολιτικής και την υποβολή εκθέσεων για την ενέργεια και το κλίμα. Παρά τα οφέλη αποδοτικότητας που αποφέρει ο κανονισμός, πολλές από τις εθνικές αρχές που συμμετείχαν στη διαβούλευση έκριναν ότι για την εφαρμογή του κανονισμού απαιτείται αύξηση των οικονομικών και των ανθρώπινων πόρων. Πέραν της ανάγκης μεγαλύτερου διυπηρεσιακού συντονισμού και συλλογής δεδομένων, η απαίτηση αυτή μπορεί να απορρέει από το γεγονός ότι συχνά ο εθνικός σχεδιασμός της πολιτικής δεν ευθυγραμμίζεται πλήρως με τον κανονισμό, με αποτέλεσμα να προκύπτουν παράλληλες διαδικασίες. Ωστόσο, τα ενδιαφερόμενα μέρη (ιδίως οι εθνικές αρχές) αναγνώρισαν ότι υπάρχει μια καμπύλη μάθησης και έκλιναν προς την προσδοκία ότι ο διοικητικός φόρτος θα μειωθεί σε βάθος χρόνου με τη βελτιστοποίηση των εργαλείων, των υποδειγμάτων και των προσδοκιών όσον αφορά τα αποτελέσματα.

Ορισμένοι παράγοντες ενδέχεται να επηρεάζουν τις επιπτώσεις του κανονισμού που γίνονται αντιληπτές στις διοικητικές δαπάνες. Για παράδειγμα, από την έκδοση του κανονισμού και μετά, οι πολιτικές για την ενέργεια και το κλίμα έχουν ενισχυθεί όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής, το επίπεδο φιλοδοξίας, την πολυπλοκότητα και την πολιτική σημασία, με αλυσιδωτές επιπτώσεις στις απαιτήσεις σχεδιασμού και υποβολής εκθέσεων. Ορισμένες από τις εν λόγω αλλαγές πολιτικής αντικατοπτρίζονται στον τρέχοντα κύκλο του κανονισμού όσον αφορά τα ΕΣΕΚ και τις εθνικές εκθέσεις προόδου για την ενέργεια και το κλίμα, είτε μέσω νομοθετικών τροποποιήσεων είτε υπό μορφή καθοδήγησης[30].

Ο κανονισμός βελτίωσε επίσης την αποδοτικότητα της υποβολής εκθέσεων με την αύξηση της ψηφιοποίησης, ιδίως μέσω της επένδυσης της ΕΕ, ύψους 5 εκατ. EUR, για τη δημιουργία ειδικής για τον σκοπό αυτόν ηλεκτρονικής πλατφόρμας. Η χρήση ψηφιακών υποδειγμάτων και διαδικασιών διασφάλισης της ποιότητας συνέβαλε σημαντικά στη συγκρισιμότητα των υποβαλλόμενων δεδομένων και στη διευκόλυνση της περαιτέρω χρήσης των δεδομένων. Η ηλεκτρονική πλατφόρμα χρησιμοποιείται επίσης σταδιακά για την ενσωμάτωση άλλων υποχρεώσεων που δεν προέχονται από τον κανονισμό, γεγονός που αποφέρει σημαντική εξοικονόμηση κόστους και δημιουργία συνεργειών. Με την πλατφόρμα μειώθηκε σημαντικά ο φόρτος της Επιτροπής όσον αφορά τη διαχείριση των περιόδων υποβολής εκθέσεων, την ανάλυση των υποβαλλόμενων δεδομένων και τη διάθεση των δεδομένων για περαιτέρω χρήση.

Μολονότι η πλατφόρμα αποτελεί σαφές βήμα προόδου, θα μπορούσε να γίνει περισσότερο φιλική προς τον χρήστη και λιγότερο πολύπλοκη. Η παροχή τεχνικής βοήθειας και μαθημάτων από την Επιτροπή και τον ΕΟΠ θεωρήθηκε ιδιαίτερα χρήσιμη από τις εθνικές αρχές που συμμετέχουν στη διαδικασία υποβολής εκθέσεων. Ωστόσο, ορισμένες εθνικές αρχές και ενδιαφερόμενα μέρη έχουν επικρίνει το γεγονός της

[30] Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές προς τα κράτη μέλη για την επικαιροποίηση των εθνικών σχεδίων για την ενέργεια και το κλίμα για την περίοδο 2021-2030 (2022/C 495/02), EUR-Lex - 52022XC1229(02) - EL - EUR-Lex (europa.eu).

συνύπαρξης δύο διαφορετικών πλατφορμών για την υποβολή εκθέσεων (ReportNET3 και ReportENER).

Τα ενδιαφερόμενα μέρη αναγνώρισαν ότι ο εξορθολογισμός αποτελεί μια συνεχή διαδικασία και συνέστησαν να διερευνηθεί ο τρόπος με τον οποίο μπορεί να επιτευχθεί καλύτερη ισορροπία μεταξύ του όγκου και του βαθμού λεπτομέρειας που απαιτούνται για τις υποχρεώσεις σχεδιασμού, υποβολής εκθέσεων και παρακολούθησης, αφενός, και των βασικών πληροφοριών που είναι αναγκαίες για την επίτευξη των στόχων της ΕΕ, αφετέρου.

Η Επιτροπή έχει λάβει ήδη μέτρα για την αντιμετώπιση του διοικητικού φόρτου. Δεσμεύτηκε να μειώσει κατά 25 % τον διοικητικό φόρτο που συνεπάγονται οι υποχρεώσεις υποβολής εκθέσεων βάσει των νομοθετικών πράξεων της ΕΕ, χωρίς να υπονομευθούν οι βασικοί στόχοι πολιτικής[31].

Με τη βοήθεια της τεχνητής νοημοσύνης (ΤΝ), η Επιτροπή διενήργησε διεξοδικό έλεγχο των υποχρεώσεων σχεδιασμού, υποβολής εκθέσεων και παρακολούθησης βάσει της ενωσιακής νομοθεσίας για την ενέργεια και το κλίμα, με έμφαση επίσης στις διασυνδέσεις μεταξύ των εν λόγω υποχρεώσεων και των υποχρεώσεων υποβολής εκθέσεων που σχετίζονται με τη βιωσιμότητα σε άλλους τομείς πολιτικής. Συνολικά, έλεγξε περισσότερες από 700 υποχρεώσεις[32], 41 από τις οποίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού (Γράφημα 2).

Γράφημα 2. Υποχρεώσεις σχεδιασμού, υποβολής εκθέσεων και παρακολούθησης στο πλαίσιο της ενωσιακής νομοθεσίας για την ενέργεια και το κλίμα, καθώς και των σχετικών τομέων πολιτικής — ανά νομοθετικό τομέα και ανά αρμόδια οντότητα

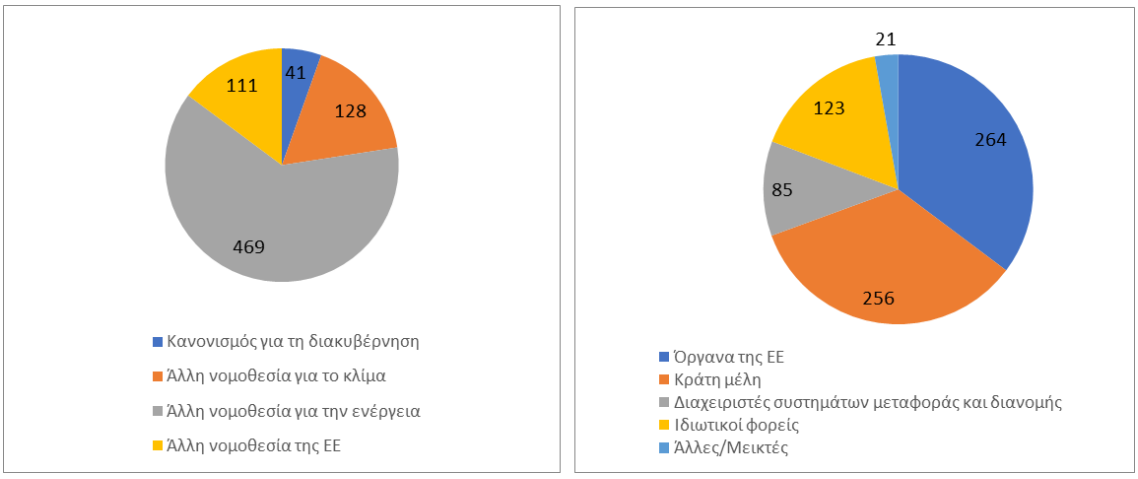

31 COM(2024) 163 final, *Οι διάλογοι για την καθαρή μετάβαση — απολογισμός: Ισχυρή ευρωπαϊκή βιομηχανία για μια βιώσιμη Ευρώπη*, edc7b551-6b25-42ab-b36c-d9af7d4654e9_en (europa.eu).

32 Ως «απαίτηση υποβολής εκθέσεων» νοείται η απαίτηση που απορρέει από τη νομοθεσία της ΕΕ και υποχρεώνει τις αρχές, τους ιδιωτικούς και/ή τους δημόσιους οργανισμούς των κρατών μελών να παρέχουν δομημένα ή μη δομημένα δεδομένα (ποιοτικά ή ποσοτικά) στις αρμόδιες αρχές σε ενωσιακό ή σε εθνικό επίπεδο.

Με άξονα την εν λόγω διαδικασία ελέγχου, η Επιτροπή εντόπισε διάφορες βασικές δράσεις στα σχέδια εξορθολογισμού με στόχο τον προσδιορισμό νέων μέτρων μείωσης του φόρτου που συνεπάγεται η υποβολή εκθέσεων, συμπεριλαμβανομένων της κατάργησης των υποχρεώσεων υποβολής εκθέσεων σχετικά με τα αποθέματα πετρελαίου[33], της επανεξέτασης της νομοθεσίας για την ασφάλεια του εφοδιασμού με αέριο[34] και της τριτογενούς νομοθεσίας βάσει της νομοθεσίας για την εσωτερική αγορά αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και του κανονισμού για την ακεραιότητα και τη διαφάνεια στη χονδρική αγορά ενέργειας[35]. Οι ενέργειες αυτές συμπληρώνονται από διάφορα μέτρα στήριξης για τη διευκόλυνση της συμμόρφωσης. Στα σχέδια εξορθολογισμού επισημάνθηκε επίσης η πιθανή αναθεώρηση του κανονισμού ως μέσο για την περαιτέρω βελτίωση της αποδοτικότητας.

Συνεκτικές και συνεπείς πολιτικές για την ενέργεια και το κλίμα

Ο κανονισμός αποτελεί ενοποιημένο πλαίσιο με εσωτερική συνοχή και συγκεντρώνει πολλές υποχρεώσεις σχεδιασμού, υποβολής εκθέσεων και παρακολούθησης, οι οποίες στο παρελθόν ήταν διάσπαρτες σε διάφορες νομοθετικές πράξεις της ΕΕ. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν ορισμένες ασυνέπειες, κυρίως λόγω της πολύπλοκης διαδικασίας συγχώνευσης μεγάλου αριθμού υποχρεώσεων σε ένα ενιαίο πλαίσιο. Οι τομείς στους οποίους υπάρχει μακρόχρονη εμπειρογνωσία όσον αφορά τον σχεδιασμό και την υποβολή εκθέσεων (π.χ. για τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές και την ενεργειακή απόδοση) είναι συνήθως περισσότερο ανεπτυγμένοι σε σύγκριση με νεότερους, πιο εγκάρσιους τομείς πολιτικής, όπως η αρχή της προτεραιότητας στην ενεργειακή απόδοση ή η ενεργειακή φτώχεια. Αναμένεται ότι ο κανονισμός και ο επαναληπτικός χαρακτήρας του σχεδιασμού του —με τη στήριξη εκτελεστικών κανονισμών, κατευθυντήριων γραμμών της Επιτροπής για τον κύκλο επικαιροποίησης των ΕΣΕΚ και συνεδριάσεων εμπειρογνωμόνων— θα προωθήσουν τη μάθηση μέσω της έμπρακτης εφαρμογής. Αναμένεται επίσης να επιτευχθεί μεγαλύτερος βαθμός σύγκλισης και ενοποίησης με τα επακόλουθα σχέδια και τις επακόλουθες εκθέσεις.

Ο κανονισμός έχει βελτιώσει επίσης τη συνοχή μεταξύ της ενωσιακής νομοθεσίας για την ενέργεια και το κλίμα και άλλων συναφών νομοθετικών πράξεων της ΕΕ, καθώς και με διεθνείς συμφωνίες. Ο κανονισμός περιλαμβάνει κοινούς κανόνες για τον σχεδιασμό, την υποβολή εκθέσεων και την παρακολούθηση διεθνών συμφωνιών οι οποίοι διευκολύνουν, μεταξύ άλλων, την επίτευξη των στόχων των κρατών μελών στο πλαίσιο της UNFCCC και της συμφωνίας του Παρισιού. Ωστόσο, απαιτούνται ορισμένες

---

33 Σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 2 και το άρθρο 9 παράγραφος 4 της οδηγίας 2009/119/ΕΚ του Συμβουλίου [Οδηγία - 2009/119 - EL - EUR-Lex (europa.eu)] και το άρθρο 26 παράγραφος 1 στοιχείο α) του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1999 [Κανονισμός - 2018/1999 - EL - EUR-Lex (europa.eu)].

34 Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1938 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2017, σχετικά με τα μέτρα κατοχύρωσης της ασφάλειας εφοδιασμού με φυσικό αέριο και με την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 994/2010 [Κανονισμός - 2017/1938 - EL - EUR-Lex (europa.eu)].

35 Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1227/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2011, για την ακεραιότητα και τη διαφάνεια στη χονδρική αγορά ενέργειας (http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1227/oj).

επικαιροποιήσεις του κανονισμού, ώστε να διασφαλιστεί η πλήρης ευθυγράμμιση με διεθνείς κανόνες και διαδικασίες που συμφωνήθηκαν πρόσφατα.

Ο κανονισμός δεν συνάδει ακόμη πλήρως με τη νέα ή την επικαιροποιημένη ενωσιακή νομοθεσία για την ενέργεια και το κλίμα. Πιο συγκεκριμένα, δεν αντικατοπτρίζει ακόμη πλήρως τις σχετικές νέες ή αναθεωρημένες υποχρεώσεις υποβολής εκθέσεων που απορρέουν από τη δέσμη «Fit for 55». Για παράδειγμα, δεν έχει ενσωματωθεί ακόμη η διαδικασία που θεσπίστηκε σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 5 της αναδιατυπωμένης οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση όσον αφορά τον καθορισμό της εθνικής συνεισφοράς ενεργειακής απόδοσης ή του σχετικού επαναληπτικού μηχανισμού αναπλήρωσης ελλειμμάτων σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 6.

Η συνοχή μεταξύ των ΕΣΕΚ και των σχεδίων στο πλαίσιο των χρηματοδοτικών προγραμμάτων της ΕΕ χρήζει επίσης προσοχής. Για παράδειγμα, τα κράτη μέλη θα πρέπει να παράσχουν, στο πλαίσιο των τελικών επικαιροποιήσεων των οικείων ΕΣΕΚ, περισσότερες λεπτομέρειες τόσο για τις συνέργειες με τα εθνικά στρατηγικά τους σχέδια για την κοινή γεωργική πολιτική όσο και για τα σχετικά μέτρα και τις σχετικές μεταρρυθμίσεις στα οικεία εθνικά σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και στα οικεία κεφάλαια για το REPowerEU. Θα πρέπει επίσης να αντιμετωπιστούν οι ασυνέπειες μεταξύ των δεσμεύσεων που έχουν αναληφθεί στο πλαίσιο των προσχεδίων των επικαιροποιημένων ΕΣΕΚ και των ενδιάμεσων περιφερειακών δεσμεύσεων για τη σταδιακή κατάργηση των ορυκτών καυσίμων, οι οποίες έχουν αναληφθεί στο πλαίσιο των εγκεκριμένων εδαφικών σχεδίων δίκαιης μετάβασης.

Υπάρχει επίσης περιθώριο βελτίωσης της συνοχής και των συνεργειών με άλλους τομείς πολιτικής, μεταξύ άλλων, όσον αφορά το περιβάλλον (π.χ. ποιότητα του αέρα, κυκλική οικονομία, ύδατα και βιοποικιλότητα), τη γεωργία, τις μεταφορές, τη βιομηχανία και τη μακροοικονομική πολιτική.

<u>Συνάφεια και προστιθέμενη αξία για μια Ένωση για την ενέργεια και το κλίμα</u>

Ο κανονισμός δημιούργησε ενωσιακή προστιθέμενη αξία με τη βελτίωση της συνέπειας και του συντονισμού των πολιτικών των κρατών μελών για την ενέργεια και το κλίμα. Η ενωσιακή προστιθέμενη αξία δημιουργείται μέσω του καθορισμού πλαισίου και μηχανισμών που θα υποστηρίζουν την άσκηση πιο συνεπών και συντονισμένων εθνικών πολιτικών για την ενέργεια και το κλίμα και θα αποστέλλουν πιο σαφή μηνύματα στους επενδυτές, στοιχεία που αποτελούν αναγκαίες προϋποθέσεις για την επίτευξη των συλλογικών στόχων και επιδιώξεων της ΕΕ για την ενέργεια και το κλίμα με ορίζοντα το 2030 και μετέπειτα.

Με την απαίτηση δημοσίευσης πρόσθετων δεδομένων και εκθέσεων, ο κανονισμός έχει διασφαλίσει την παροχή πληροφοριών σε ενωσιακό ή εθνικό επίπεδο, οι οποίες σε διαφορετική περίπτωση δεν θα ήταν διαθέσιμες. Με τον κανονισμό αυξήθηκε η προβλεψιμότητα και η διαφάνεια των πολιτικών των κρατών μελών για την ενέργεια και το κλίμα μέσω της δημιουργίας ολοκληρωμένου και ενοποιημένου πλαισίου διακυβέρνησης. Το πλαίσιο αυτό βασίζεται σε τυποποιημένες διαδικασίες και προθεσμίες

σχεδιασμού, υποβολής εκθέσεων και παρακολούθησης, σε μεγαλύτερο συντονισμό και στη δημόσια πρόσβαση σε πληροφορίες.

Ο κανονισμός έχει βελτιώσει έως κάποιον βαθμό τη λογοδοσία με την επέκταση των υποχρεώσεων σχεδιασμού και υποβολής εκθέσεων σε πρόσθετους τομείς, τη βελτίωση της δημόσιας προσβασιμότητας των δεδομένων και τη δημιουργία μιας επαναληπτικής διαδικασίας που παρέχει στην Επιτροπή τη δυνατότητα να αξιολογεί την ποιότητα και το επίπεδο φιλοδοξίας των σχεδίων των κρατών μελών.

Ορισμένα ενδιαφερόμενα μέρη επέκριναν το γεγονός ότι ο κανονισμός δεν διασφαλίζει σαφή, εναρμονισμένα και ουσιαστικά δικαιώματα πρόσβασης στη δικαιοσύνη για την άσκηση προσφυγής κατά των ΕΣΕΚ και των μακροπρόθεσμων στρατηγικών ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, σε περίπτωση που δεν πληρούν τις απαιτήσεις συμμετοχής ή παραβαίνουν την περιβαλλοντική νομοθεσία. Ισχυρίζονται ότι κατ' αυτόν τον τρόπο ενισχύεται η ασυνεπής εφαρμογή στην ΕΕ και υπονομεύεται η συμμόρφωση με τη Σύμβαση του Aarhus, η οποία εξασφαλίζει καλύτερο δημόσιο έλεγχο των νομοθετικών πράξεων που έχουν επιπτώσεις στο περιβάλλον. Μολονότι στον κανονισμό ορίζεται σαφώς ότι οι διαβουλεύσεις σχετικά με τα σχέδια θα πρέπει, κατά περίπτωση, να διεξάγονται σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας ΣΕΠΕ, ορισμένα ενδιαφερόμενα μέρη ισχυρίστηκαν ότι είναι επιθυμητή μεγαλύτερη σαφήνεια ώστε να διασφαλίζονται τα δικαιώματα πρόσβασης στη δικαιοσύνη σε όλα τα κράτη μέλη.

Μετά την παρέλευση πέντε και πλέον ετών από την έκδοση του κανονισμού, οι κύριοι στόχοι του εξακολουθούν να είναι ιδιαίτερα συναφείς και είναι πιθανό να καταστούν ακόμη πιο συναφείς. Οι κοινωνικοοικονομικές, περιβαλλοντικές και γεωπολιτικές προκλήσεις των προηγούμενων ετών, σε συνδυασμό με την ολοένα πιο επείγουσα ανάγκη αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής και ενίσχυσης της κλιματικής μας ανθεκτικότητας, αναδιαμορφώνουν τις προτεραιότητες πολιτικής. Οι εν λόγω προκλήσεις ανέδειξαν την ανάγκη ενίσχυσης του συντονισμού μεταξύ των κρατών μελών και της ΕΕ για την εκπλήρωση ολοένα πιο φιλόδοξων και απαιτητικών στόχων για το κλίμα και την ενέργεια, την αντιμετώπιση των ανησυχιών για την ενεργειακή ασφάλεια, την οικονομική προσιτότητα και τη δίκαιη μετάβαση, την προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας μέσω της προσέλκυσης επενδύσεων και την επίτευξη μιας πραγματικής Ενεργειακής Ένωσης. Ένα ισχυρό, απλουστευμένο και ευέλικτο πλαίσιο διακυβέρνησης θα εξακολουθήσει να αποτελεί βασικό εργαλείο για τη διευκόλυνση της επίτευξης των εν λόγω στόχων της ΕΕ.

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΝΤΛΗΘΗΚΑΝ

Από την έναρξη ισχύος του κανονισμού, τον Δεκέμβριο του 2018, έχει βελτιωθεί η συνοχή, η ενοποίηση και η απλούστευση του σχεδιασμού και της υποβολής εκθέσεων για την ενέργεια και το κλίμα. Η προστιθέμενη αξία του έχει αποδειχθεί σε ένα ταχέως εξελισσόμενο πλαίσιο που περιλαμβάνει ολοένα πιο φιλόδοξες και εγκάρσιες πολιτικές και αντίστοιχη νομοθεσία για την ενέργεια και το κλίμα, την πανδημία COVID-19 και την ενεργειακή κρίση που προκλήθηκε από τον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας κατά της

Ουκρανίας. Ο κανονισμός έχει συμβάλει σημαντικά στην καθοδήγηση της ΕΕ προς την ορθή κατεύθυνση για την αποδοτικότερη επίτευξη των στόχων και των επιδιώξεών της για την ενέργεια και το κλίμα με ορίζοντα το 2030 και μετέπειτα. Τα τελικά επικαιροποιημένα ΕΣΕΚ θα αποτελέσουν βασικό εργαλείο για την επίτευξη των στόχων αυτών.

Μολονότι το συνολικό πλαίσιο πολιτικής που δημιουργήθηκε με τον κανονισμό συνέχισε να παράγει αποτελέσματα ακόμη και υπό μεταβαλλόμενες συνθήκες, στην παρούσα αξιολόγηση επισημαίνεται ότι υπάρχουν τομείς που επιδέχονται περαιτέρω βελτίωση. Στην αξιολόγηση παρέχονται πληροφορίες που θα τροφοδοτήσουν την υπό εξέλιξη εφαρμογή και την πιθανή αναθεώρηση του κανονισμού.

Ο κανονισμός πρέπει να διευκολύνει την ΕΕ να εκπληρώσει ένα σύνολο ολοένα και πιο διευρυνόμενων και φιλόδοξων στόχων για την ενέργεια και το κλίμα, πέραν της επίτευξης των στόχων της για το 2030. Ταυτόχρονα με τη διασφάλιση της κανονιστικής σταθερότητας και τη διατήρηση των φιλοδοξιών μας για το 2030, επιδιώξεις με θεμελιώδη σημασία για την πραγματοποίηση επενδύσεων στο πλαίσιο της καθαρής μετάβασης, ο κανονισμός θα πρέπει να αποτελέσει βάση για τη διαμόρφωση και την υλοποίηση των πολιτικών για την ενέργεια και το κλίμα σύμφωνα με τις φιλοδοξίες μας για το 2040 και το 2050. Ο μηχανισμός διακυβέρνησης του κανονισμού πρέπει να συμβάλει στην ταχύτερη μετάβαση προς την κλιματική ουδετερότητα. Πρέπει επίσης να λαμβάνει υπόψη την ανταγωνιστικότητα, την ενεργειακή ασφάλεια και την ενεργειακή ανθεκτικότητα, να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις σε ολόκληρη την αλυσίδα εφοδιασμού όσον αφορά τις καθαρές τεχνολογίες και τις τεχνολογίες μηδενικών καθαρών εκπομπών, να παρέχει κίνητρα για τη σταδιακή κατάργηση των ορυκτών καυσίμων και των επιδοτήσεων για ορυκτά καύσιμα, να εξαλείψει τις ανησυχίες σχετικά με την ενεργειακή φτώχεια και τη δίκαιη μετάβαση, να συνεκτιμήσει πτυχές που αφορούν τις δεξιότητες και την απασχόληση, και να δώσει μεγαλύτερη έμφαση σε ζητήματα προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, λαμβανομένης υπόψη της πρόσφατης έκθεσης του ΕΟΠ[36]. Προς τούτο, απαιτείται περαιτέρω ενίσχυση της διακυβέρνησης της ΕΕ για την ενέργεια και το κλίμα, με σκοπό την αντιμετώπιση των εναπομενόντων προβλημάτων του κατακερματισμού, των κενών και των αποκλίσεων, καθώς και των μη συντονισμένων εθνικών προσεγγίσεων.

Σύμφωνα με τη δέσμευση που έχει αναλάβει η Επιτροπή για τη μείωση κατά 25 % του διοικητικού φόρτου που συνεπάγονται οι υποχρεώσεις υποβολής εκθέσεων, υπάρχουν επιλογές για περαιτέρω απλούστευση και εξορθολογισμό του κανονισμού, μεταξύ άλλων μέσω της ψηφιοποίησης. Στις επιλογές αυτές περιλαμβάνονται ο περαιτέρω εξορθολογισμός των ΕΣΕΚ και των εθνικών εκθέσεων προόδου για την ενέργεια και το κλίμα, η συνέχιση της ευθυγράμμισης της υποβολής εκθέσεων με τις απαιτήσεις βάσει της συμφωνίας του Παρισιού και του οικείου ενισχυμένου πλαισίου διαφάνειας, η κατάργηση της υποβολής εκθέσεων για τα αποθέματα πετρελαίου[37], καθώς και η επέκταση και η βελτίωση της λειτουργικότητας της ηλεκτρονικής πλατφόρμας, για παράδειγμα, προκειμένου να καταστεί δυνατή η αποτελεσματικότερη περαιτέρω χρήση

[36] EEA Report 01/2024, European Climate Risk Assessment [Έκθεση αριθ. 01/2024 του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος (ΕΟΠ), Ευρωπαϊκή εκτίμηση κλιματικών κινδύνων] (European Climate Risk Assessment — European Environment Agency (europa.eu)).

[37] Άρθρο 26 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του κανονισμού για τη διακυβέρνηση.

των δεδομένων. Αξίζει να εξεταστούν και πρόσθετες επιλογές, όπως η διερεύνηση του περιθωρίου βελτίωσης των συνεργειών και της συνοχής με άλλους τομείς της νομοθεσίας της ΕΕ, και της ενσωμάτωσής τους, καθώς και με τις διεθνείς υποχρεώσεις της ΕΕ για την περαιτέρω βελτίωση της αποτελεσματικότητας. Χρήζει επίσης προσεκτικής εξέτασης ο καθορισμός του βαθμού στον οποίο η διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής του κανονισμού, ώστε να συμπεριληφθούν τομείς πολιτικής πέραν της ενέργειας και του κλίματος, θα μπορούσε να συμβάλει στην περαιτέρω βελτίωση της αποτελεσματικότητας.

Για να διασφαλιστεί ότι τα μελλοντικά ΕΣΕΚ αποτελούν πραγματικά επενδυτικά σχέδια για την πράσινη μετάβαση, απαιτείται να παρέχεται μεγαλύτερη βεβαιότητα στο πλαίσιο του κανονισμού για την πραγματοποίηση δημόσιων και, ιδίως, ιδιωτικών επενδύσεων σε όλα τα επίπεδα. Με τα κύρια μέσα σχεδιασμού βάσει του κανονισμού πρέπει να προσδιορίζονται καλύτερα οι επενδυτικές ανάγκες και οι πηγές χρηματοδότησης σε ενωσιακό, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, να αποστέλλονται ισχυρότερα μηνύματα και να παρέχονται καλύτερα δεδομένα στους επενδυτές, αλλά και να αναδεικνύονται οι οικονομικές ευκαιρίες και οι επιπτώσεις της ενεργειακής και της κλιματικής μετάβασης. Με αφετηρία τα τελικά επικαιροποιημένα σχέδια, τα οποία τα κράτη μέλη όφειλαν να έχουν εγκρίνει έως τις 30 Ιουνίου 2024, τα ΕΣΕΚ θα πρέπει να αποτελέσουν το σχέδιο στρατηγικής για τη διασφάλιση της επίτευξης των φιλοδοξιών και των στόχων της ΕΕ με ορίζοντα το 2030 και μετέπειτα.

Η βελτίωση της συμμόρφωσης θα συμβάλει στην επίτευξη των στόχων του κανονισμού. Το ευρωπαϊκό νομοθέτημα για το κλίμα και η τομεακή νομοθεσία έχουν διαμορφώσει τη συνολική φιλοδοξία και τους συνολικούς στόχους και επιδιώξεις της ΕΕ. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις όσον αφορά την έγκαιρη υποβολή των σχεδίων, την επάρκεια της ποιότητας των εκθέσεων και την αποτελεσματικότητα της υλοποίησης. Αξίζει να εξεταστεί περαιτέρω με ποιον τρόπο μπορεί να ενισχυθεί η συμμόρφωση στην πράξη.

Υπάρχουν διάφοροι τομείς των οποίων η συνοχή επιδέχεται βελτίωση. Εν προκειμένω περιλαμβάνεται η σχέση μεταξύ των μακροπρόθεσμων στρατηγικών και των ΕΣΕΚ, καθώς και, στο πλαίσιο της οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ, μεταξύ των ΕΣΕΚ και των εθνικών προϋπολογισμών. Επίσης, παρότι ο κανονισμός αποτελεί το κύριο μέσο των κρατών μελών για την υποβολή εκθέσεων σχετικά με τη δράση για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, δεν περιλαμβάνει δείκτες για την παρακολούθηση της προόδου στον συγκεκριμένο τομέα. Επιπλέον, στον κανονισμό ενδέχεται να μην αποτυπώνονται επαρκώς οι ειδικές ανά τομέα πτυχές (π.χ. οι ανάγκες απανθρακοποίησης των τομέων της βιομηχανίας, των μεταφορών και των κτιρίων) που θα αποτελέσουν το έναυσμα για την ανάληψη αναγκαίας δράσης.

Η επίτευξη των μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων στόχων της ΕΕ για την ενέργεια και το κλίμα προϋποθέτει την ανάληψη ολοένα και μεγαλύτερης δέσμευσης από τα κράτη μέλη, τις περιφερειακές και τις τοπικές αρχές, τη βιομηχανία, τον χρηματοπιστωτικό τομέα, τους κοινωνικούς εταίρους και την κοινωνία των πολιτών, καθώς και τη συνεργασία με τους ανωτέρω φορείς αλλά και μεταξύ αυτών. Είναι

αναγκαίο να υιοθετηθεί μια πραγματικά συνεργατική προσέγγιση με άξονα τη διαβούλευση, την ανταλλαγή πληροφοριών και ορθών πρακτικών, την τεχνική βοήθεια και τον συντονισμό. Με την υιοθέτηση μιας πιο πολιτικής και εξορθολογισμένης προσέγγισης για την περιφερειακή συνεργασία θα βελτιώνονταν οι κοινές εργασίες για διασυνοριακά έργα, συμπεριλαμβανομένων έργων σχετικά με την κατασκευή των αναγκαίων υποδομών για την ενεργειακή μετάβαση σε μηδενικές καθαρές εκπομπές[38] και για την ενθάρρυνση της έξυπνης εξειδίκευσης μεταξύ των κρατών μελών.

[38] Βλ. Enrico Letta, Much More than a Market: Speed, Security, Solidarity (Πολύ περισσότερο από μια απλή αγορά: ταχύτητα, ασφάλεια, αλληλεγγύη). Διατίθεται στη διεύθυνση: much-more-than-a-market-report-by-enrico-letta.pdf (europa.eu).